

Rikosketjun sujuvuus oikeudenhoidon tehostajana

Matti Tolvanen

24.1.2023

Keskeiset LEAN-periaatteet sovellettuna rikosprosessiin

- Varmuus, prosessuaalinen totuus ja taloudellisuus
- Oikeudenkäynnin kohtuullinen kesto perus- ja ihmisoikeutena
- Tarkoituksenmukaisuus ohjenuorana

Miten selvitys tehtiin?

- Tilastot
- Kysely
- Kuulemiset

Ongelmat

- Jutturuuhkat
- Voimavarat
- Rajoittamiset
- Juttujen kesto, erityisesti lapsiin kohdistuvissa rikoksissa
- Yhteistyön ongelmat
 - Avustajien passiivisuus esitutkintavaiheessa, prosessisäännöillä pelaaminen
 - Sovittelun ongelmat
- Valmistelun puutteet (loppulausunnot ja käräjäoikeus)
- Poissaolot oikeudessa
- Syyteneuvottelujärjestelmän ongelmat
- Tietotekniikan ongelmat
- Kansainvälisten juttujen pulmat

Mikä avuksi?

- Rajoittaminen ei saa olla ainoa ratkaisu
 - Syyteprosentti jo nyt huolestuttavan alhainen
- *Yhteistyö kaikilla tasoilla: jokaisen on nähtävä oman toiminnan merkitys koko prosessin kannalta*
- Poliisin kenttätöön, rikostutkinnan ja sovittelun tiiviimpi yhteen sovittaminen
- Poliisin ja syyttäjän yhteistyön tehostaminen
- Loppulausuntomenettelyn kehittäminen rikosasian valmistelua tehostavasti
- Asianajajien aktivoiminen jo esitutkinta- ja syyteharkintavaiheessa
- Prosessin johdon tehostaminen kaikilla tasoilla, seuranta kaikissa prosessin vaiheissa, puuttuminen ruuhkia aiheuttaviin ongelmiin ajoissa

Mikä avuksi?

- Valmistelun tehostaminen käräjäoikeudessa
 - Suullinen valmistelu
 - Yhteenvedo valmistelussa
 - Preklusion omaksuminen myös rikosasioissa (edellyttää lainmuutosta)
- Jälkikonkurrensista luopuminen (edellyttää lainmuutosta)
- Rangaistavien tekojen vähentäminen (lainsäädännöllä), hallinnolliset maksut (uusi TLL)
- Tekniikan hyödyntäminen todistelussa
- Erikoistuminen
- Syyteneuvottelun tehostaminen, tarvittaessa lainmuutoksin
- Syyttäjien ja avustajien vuorovaikutuksen parantaminen syyteharkintavaiheessa

Mikä avuksi?

- Haastaminen heti esitutkinnan päätyttyä (yhden kosketuksen periaate)
- Pikaoikeudenkäynnit
 - Päivystystuomioistuimet
- Pakkokeinojen käytön tehostaminen, erityisesti vaikeasti tavoitettavien vastaajien saamiseksi oikeuteen
- Perusteluvelvollisuuden keventäminen
 - Kuka perusteluja kaipaa ja missä tilanteissa?
- Koulutus
 - Yhteiset koulutukset kaikille prosessin toimijoille

Mikä avuksi?

- *Tieto*
- *Tahto*
- *Toteutus*
- Laatu kuitenkin varsin hyvä (vakavissa rikoksissa korkea selvitysaste, alhaiset syytteen hylkäämisprosentit)
- Ei siis mitään radikaalisti uutta
- Lainsäädäntö mahdollistaa joustavamman ja ketterämmän prosessiketjun
- Poliitikoilla vastuu voimavaroista